

Latgerade do
pume L 2957/2/25
do P. Sepadu ju

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
GABINET MINISTRA

Warszawa, dnia ¹³ listopada 1925 r.

Do rąk własnych

L.29572/25 G.M. I.

Komisja do zbadania aktów
operac. z 1920 r. - za-
kończenie prac.

Do

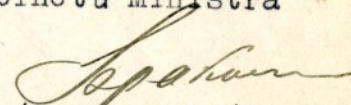
Pana Szefa Sztabu Generalnego
Gen.dyw. Stanisława Hallera
w m i e j s c u

W załączeniu przedkładam Panu Generałowi akta komisji
do zbadania aktów operacyjnych r. 1920 - po podpisaniu właś-
ciwych pism przez Pana Ministra - oraz po ^{wysłaniu} zbadaniu tychże.

Szef Gabinetu Ministra

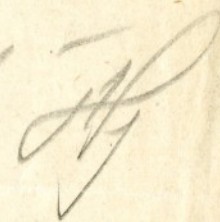
Załączniki :

- 1/ akt Biura Hist.L.41/25.tj.
- 2/ " " " bez liczby
" Orzeczenie komisji " i do-
datkowe oświadczenia gen.
Skierskiego i prof.Zakrzew-
skiego.
- 3/ 3 Odpisy pism wysłanych pod
L.Gab.Min. 29572/25.G.M.I. do
gen. Skierskiego, 2/Prof.Za-
krzewskiego i Konopczyńskiego
oraz odpis komunikatu do pra-
sy.

/Szpakowski/

Generał brygady

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH	
Adjutantura Szefa Sztabu Gen.	
Wpł. da. ^{13. 11} 1925.	Ref.
Licz. ^{4175745.2} 1925.	
Załącz. ³	

13/11

Sztab Generalny	Poprzednie akta dotyczące w tej sprawie.	Pilne — Telegram.
Biuro Historyczne L. .... / ..... B. H. Szt.	Licz.	///
z dn. .... / ..... 1923 r.	Licz.	
Referat	Licz.	

Przedmiot:	Akta pomocnicze (podobne lub identyczne)
<i>Komisyja' do zbadania aktów oper. 1920 Arzewemi i oświadczenia dowodowe.</i>	Licz. ....
	Licz. ....
	Licz. ....

Referent: ..... dn. .... / .....

Kier. Referatu: ..... dn. .... / .....

Szef Wydz.: ..... dn. .... / .....

Pom. Szefa Oddz.: ..... dn. .... / .....

Szef Oddziału: *[Signature]* dn. *10. XI*

Po zaopiniowaniu, współpracy, podpisie, przesłać:

Do

Przesłać celem:
zaopiniowania, współpracy, podpisu

Do

*Zestaw wami, z oświadczeniem
w sprawie i wytorowaniem pism
i listów powinno nastąpić
za pośrednictwem Szef. Kancelarii
(za listki G.H.), a dopiero
po tem powinnem zostać akt
prekarsany naraz do
D.H.*

Polecenia dla kancelarii:

Zezwalam: *SS.* *10/11 [Signature]* dn. ....

Zezwalam: *M.* dn. ....

Minister ..... dn. ....

Przesłano czystopisów sztuk: .....

„ odpisów „ .....

Tem samem załatwiono akt L. ....

Przepisał	Porównał	Odesłał
.....	.....	.....
Dn. .... godz.	Dn. .... godz.	Dn. .... godz. ....
Dn. .... godz.	Dn. .... godz.	Dn. .... godz. ....

Po wysłaniu czystopisu pozostaje:

Z wpływów sztuk: ..... z opinji sztuk: .....

Razem prócz koszulki sztuk: .....

Przedłożyć ponownie referentowi:

dnia ..... / .....

dnia ..... / .....

dnia ..... / .....

Referat.
Komunikat 1.
Gen. dyw. Skorski 2.
Prof. Zakrewski 3.
Prof. Konopczyński 4.

Referat.

Na rozległość Pana Ministra przedstawiam

1. projekt komunikatu.
2. projekt listu do gen. Skorskiego,
3. projekt listu do prof. Zakrewskiego.

Prozę, aby pisma te wyryły za liczbą Gabinetu Ministra.
Zarazem prozę o przekazanie dossier komisji, ze względu
na zawarty w nim materiał historyczny, do Biura Historycznego

1.
Gabinet Ministra Spraw Wojskowych Komunikuje:
Komisja, powołana przez ministra spraw wojskowych do
zbadania sław aktów operacyjnych z 1920 r. w związku
z zarzutami, wysuniętymi przez p. marszałka Piłsudskiego,
po odbyciu kilkunastu posiedzeń, gruntownem zbadaniu aktów
i zasięgnięciu informacji u 28 oficerów, zakończyła swe
prace, przedstawiając p. ministrowi następujące jednoznaczne
orzeczenie:

[następuje tekst, wraz z podpisami].

Równocześnie z ogłoszeniem powyższego orzeczenia komisji,
Pauz. Minister Spraw Wojskowych zwrócił się z porządkowaniem
do obup. profesorów uniwersytetu, którzy kilka tygodni wcześniej
oraz posłużyli badaniu tej sprawy, przyrzec w piśmie
do prof. Zakrewskiego zarządził, że poradzawa jego uznaniu
ogłoszenie zdanego przez niego oświadczenia uzupelniającego
do przewodniczącego komisji, p. gen. dyw. Skorskiego, w
stosował p. Ministra Spraw Wojskowych pismo, w którym
odmawia ogłoszenia jego oświadczenia, ~~uzupelniającego~~
jako wykazują jego poza kompetencje komisji i ~~generata~~
~~jako jednostki, ponieważ oświadczenie do zawrotu zgod~~
~~o postępowaniu p. marszałka Piłsudskiego, a są one~~
~~niezależne tylko do instytucji i osób ustawnie powołanych~~

Fktorego oświadczenia uzupelniającego zastanawia się nad kwestją
p. marszałka Piłsudskiego do jego wysłuchania i usprawie.
spowodowało dłużej to wysłuchanie historyka ostatnich lat kilku,
głównie

Wiele szanowny Panu Profesorze!

Zadając, że mi mógłbym uzyć tego osobistoci przy okazji zakonczema prac Komisji do badania aktów operacyjnych z 1920 r., dziękuję gorąco Panu Profesorowi za Jego udział tak wydatny i ofiarny w pracach Komisji i znakomite przyczynienie się do badania i wyswieślenia sprawy.

Cenne oświadczenie dodatkowe Pana Profesora będzie poważnie rozważone przez Sztab Generalny. Proponowany w nim rozdział archiwum od warsztatu pracy historycznej jest zamierzony i dokona się w związku z przejściem prac Biura Historycznego przez Wojskowy Instytut Nauko-wo-Wydawniczy, co ma ~~miejsce~~ za rok nastąpić. Proponowany przez Pana Profesora skład Komisji opiniującej prace o wojnie 1920 r. byłby idealnie ze względów porządku, gdyby nie zaognienie stosunków, które taką organizację pracy czyni wręcz niemożliwą.

Praca Biura Historycznego ma iść, według udzielonych mi instrukcji moich i Szefa Sztabu Generalnego, po linii ściśle obiektywnej ustalenia faktów i podnego przedstawienia ~~dotychczas~~ materiału źródłowego. Oczywiście nie mogą być przytem pomijane relacje swórców wydarzeń, nawet najbardziej subiektywne i wymagające najstro-żejszego skalkowania. Oficjalne dzieło o działaniach wo-jennych przerw Rosji zbliży się rzetelnością i obiektywizmem do francuskiej publikacji "Les armées françaises dans la grande guerre".

Urząd Ogłoszenie oświadczenia Pana Profesora mi mogę, gdyż w zwrotach, sfera ych się bezpośrednio p. marnatka i ~~innych~~, porusza ono sprawę, będącą przedmiotem postępowania w sądzie honorowym dla generałów.

Pozostawiam uznaniu Pana Profesora ewentualne ogłoszenie ~~cechnych~~ Jego uwag ^{w prasie.} ~~o dzienniku, który Pan Profesor wybierze~~ ~~o dzienniku, który Pan Profesor wybierze~~

Wiele szanowny Panu Profesorze i Pośle!
Przy okazji zakonczema prac ~~...~~

(itd. jak pod 3. do słów)

Szty wyswieślenia sprawy ~~...~~

2.

W sprawie wstępniaczejgo stwierdzenia Pana Generata stwierdzam, że komisja, której Pan Generat przewodniczył, była komisją do zbadania stanu aktów operacyjnych i miała charakter ekspercki historyczno-archiwalny; zarówno przed odpowiadaniem na pytania, które jej postawiłem, jak ewentualne pytania dodatkowe, przez nią samą sformułowane, nie mogła wykraczać poza ten wąski zakres zbadania.

W suregołności rozstrzygnięciem się wyraziłem w znanej Panu Generatowi rozstrzygnięciu, że komisja nie jest sądem i nie ma prawa orzekać o merytorycznym postępowaniu.

Stwierdzenie Pana Generata wychodzi poza kompetencje komisji, ocenianie decyzji operacyjne Wodza Naczelnego, a sformułowane przez Pana Generata pytania dodatkowe, "co właściwie spowodowało Bierwinnego i Naczelna Polski do jego wystąpienia" nie tylko jest jasnym naruszeniem kompetencji, ale jest wkraczaniem w właściwą kompetencję gminalnego sądu honorowego.

Z powyższych względów odrzucam stwierdzenie Pana Generata i zabraniam jego publikacji. ~~nie publikujcie go~~

24

Wzywamy mi nie państwo
wclaje tego rodzaju państwo
~~państwo~~ jako przewodniczący
Kamery, który zgodziwszy na
~~podpisany~~ oświadczenie
i podpisany je - między
naszymi sobą - między
obalając się swój dobowy
decyzji - samemu oświadczenie
podpisać na oświadczenie
względnie usupewnić je
deklaracja ^{jeżeli} ^o ^{określenie} maszyna cyfrowa.

Tajne.

MINISTERSTWO
SPRAW WOJSKOWYCH.

1925.

L. 41/254

Wyłącznie dla registratury!

Sztab Generalny	Poprzednie akta dotyczące w tej sprawie.	Pilne - Telegram.
Biuro Historyczne L. 41/254 B. H. Szt.	Licz.	
z dn. .... 1923 r.	Licz.	
Referat	Licz.	

Przedmiot:	Akta pomocnicze (podobne lub identyczne)
Wskazówki dla prac Komisji - w sprawie zarzutów p. marnatka Piłsudskiego	Licz. ....
	Licz. ....
	Licz. ....

Referent: ..... dn. / /

Kier. Referatu: ..... dn. / /

Szef Wydz.: ..... dn. / /

Pom. Szefa Oddz.: ..... dn. / /

Szef Oddziału: *Drukalski* dn. 14 IX

Po zaopiniowaniu, współpracy, podpisie, przesłać:

Do

Przesłać celem:
zaopiniowania, współpracy, podpisu
Do

Polecenia dla kancelarii:

Zezwalam:

Szef Sztabu ..... dn. 13/9

Zezwalam:

Minister ..... dn. 15/9

Przesłano czystopisów sztuk: .....
„ odpisów „ .....

Tem samem załatwiono akt L. ....

Przepisał	Porównał	Odesłał
.....	.....	.....
Dn. .... godz.	Dn. .... godz.	Dn. .... godz. ....
Dn. .... godz.	Dn. .... godz.	Dn. .... godz. ....

Po wysłaniu czystopisu pozostaje:
Z wpływów sztuk: ..... z opinii sztuk: .....
Razem prócz koszulki sztuk: .....

Przedłożyć ponownie referentowi:
dnia .....
dnia .....
dnia .....

Do Pana Ministra ..... referat
Szef Korpusu Kontrolerów 1
Wskazówki dla prac Komisji do zbadania
stanu aktów operacyjnych z 1920 r..... 2

MINISTERSTWO
SPRAW WOJSKOWYCH

R E F E R A T .

W ślad za rozkazem Pana Ministra, powołującym do życia Komisję dla zbadania zarzutów Marszałka Piłsudskiego przedkładaam pismo do Szefa Korpusu Kontrolerów ze wskazówkami dla prac Komisji. Wskazówki te przedkładaam bez załączników, które są na ukończeniu.

1.

Pan Generał otrzymuje niniejszym w pięciu egzemplarzach " Wskazówki dla prac Komisji do zbadania stanu aktów operacyjnych z 1920 " .

Jest pożądanem, ażeby wskazówki te były w ręku każdego z członków Komisji na parę dni przed rozpoczęciem jej pracy

Minister Spraw Wojskowych

WSKAZÓWKI DLA PRAC KOMISJI DO ZBADANIA

STANU AKTÓW OPERACYJNYCH z 1920 r.

Sprawa zbadania stanu aktów operacyjnych z 1920 r.

wywieca się w sposób następujący :

W dniu 9 sierpnia 1925 r. na Zjeździe Legionistów w Warszawie, wygłosił p. Marszałek Piłsudski odczyt, w którym, mówiąc o historii ostatniej wojny, podał w wątpliwość pełnię i wiarygodność materiału źródłowego do wojny 1918-20 r. zawartego w archiwum Sztabu Generalnego, przyczem powołał się na własne spostrzeżenia, poczynione przy opracowywaniu książki p.t. "Rok 1920".

Na tej podstawie niektóre pisma, zwłaszcza "Kurjer Poranny" i "Głos Prawdy" zaskakowały Sztab Generalny, stwierdzając, że w jego archiwum celowo usuwa się dokumenty autentyczne i podstawia sfałszowane.

Szef Sztabu Generalnego zażądał meldunku od gen. bryg. dr. Kukieła Szefa Biura Historycznego Sztabu Generalnego, w którym złożone są akta operacyjne 1918-20.

Gen. Kukiel zameldował, że wprowadzić nie wszystkie akta operacyjne z 1920 r. są w posiadaniu Biura Historycznego i brak niektórych aktów można stwierdzić porównując posiadane z dziennikami podawczymi, braki te jednak nie są tego rodzaju, by mogły odbić się ujawnie na prawdziwości obrazu decyzji Naczelnego Dowództwa i jego zarządzeń; absolutnie są wykluczone, aby jakkolwiek akty zostały nieśliwie usunięte albo tambaróżniej, aby zostały podrobione dla sfałszowania historii. Gwarancją, poza znany mi stanem ich rzeczywistym, jest skład osobowy Sekcji Historycznej Naczelnego Dowództwa, następnie referatu historycznego Oddziału III Sztabu Generalnego, wreszcie Biura Historycznego.

Gen. Kukiel, który jako Szef Oddziału III. Sztabu Gen. organizował w r. 1922 Biuro Historyczne, a następnie był mianowany jego pierwszym Szefem, odszedł już w początkach 1923 r. na stanowisko dowódcy 13 d.p. Następca jego był gen. bryg. Stachiewicz, który stał na czele Biura do końca 1924 r.; on też zestawiał według żądań p. Marszałka Piłsudskiego materiały archiwalne do jego pracy

Ze względu na ciężką chorobę gen. Stachiewicza, Szef Sztabu Generalnego nie usnął za możliwe zwracanie się do niego o wyjaśnienia. Gen. Kukiel, oparł się przede na meldunku mjr. S.G. Zawadzkiego, stale pełniącego służbę zastępcy Szefa Biura od początku jego istnienia, który oświadczył, że w okresie zestawiania materiałów dla książki p. Marszałka Piłsudskiego nie otrzymał od gen. Stachiewicza żadnych dyrektyw ani co do odnalezienia jakichś zaginionych dokumentów, ani co do sprawdzenia ich autentyczności. Nie wpłynęło też wówczas w sprawie tej do Szefa Sztabu Generalnego żadne pismo p. Marszałka Piłsudskiego ani żaden meldunek Szefa Biura Historycznego.

Wobec powyższego Szef Sztabu Generalnego zwrócił się 17 sierpnia 1925 r. do p. Marszałka Piłsudskiego z pismem służbowym, prosząc o sprecyzowanie zarzutów, celem ich komisyjnego zbadania. Zarazem usnął za potrzebne wystąpić przeciw oskarżeniu Sztabu Generalnego w gazetach o podrabianie i wykradanie dokumentów, absolutnie nie utożsamiając tych ataków prasy z przemówieniem p. Marszałka Piłsudskiego, którego autentyczny tekst nie został ogłoszony drukiem.

Broniąc honoru żołnierskiego swoich podwładnych i powagi Sztabu Generalnego, wydał Szef Sztabu Generalnego komunikat rozesłany przez P.A.T. do prasy (zał. Nr. I.)

Dnia 28 sierpnia otrzymał Szef Sztabu Generalnego pismo b. szefa Biura Historycznego, gen. bryg. Stachiewicza z 24 sierpnia 1925 r., wyjaśniające, że istotnie w toku zestawiania materiałów do "Roku 1920", napotkał na brak pewnych dokumentów, jak rozkazy Dowództwa Frontu Północnego z 20 sierpnia 1920 o zmianie kierunku ruchu 1-oj armii i wywołanej tem rozmowy Hughesowej z Wodzem Naczelnego z Szefem Sztabu Generalnego, gen. Rozwadowskim. Zarazem

gen. Stachewicz interpretował zarzut fałszowania dokumentów w tym sensie, że mógł on dotyczyć się pewnych elaboratów Najwyższej Komisji Opiniującej, tendencyjnie oświetlających wypadki, a wchodzących w skład archiwum Biura Historycznego (zał. Nr. II.)

Szef Sztabu Generalnego zarządził natychmiastowe zbadanie sprawy wymienionych dokumentów. Rozkaz Dowództwa Frontu Północnego znalazł się odrazu we właściwej tasce, w pierwotnym korespondencyjnym i z cyfrowaniami. Mógł on tylko przez przeoczenie odpowiedniego ustępu jego treści albo przez chwilowe zwrócenie uwagi gen. Stachewicza, co do rozmowy hughesowej, nie znalazł się jej, natomiast ustalono, że na pierwszej wiadomości o wiadomym rozkazie Dowództwa Frontu, Szef Sztabu Generalnego wezwany został przez Wodza Naczelnego, do Kwatery Głównej do Siedlec gdzie miała miejsce rozmowa nie hughesowa, ale ustna; następstwem jej była przechowana rozmowa hughesowa gen. Rozwałdowskiego z Siedlec z Szefem Sztabu Frontu Północnego, pikierką Zagórską w Warszawie. Wynik dochodzenia został przez następcę Szefa Biura Historycznego, mjr. S. G. Zawadzkiego opracowany w referacie z 29 sierpnia (zał. Nr. III.) a następnie na polecenie Szefa Sztabu Generalnego uzgodniony z gen. Stachewiczem, który bez zastrzeżeń zgodził się z rezultatami badań mjr. Zawadzkiego (zał. Nr. IV.) Co do prac b. Najwyższej Komisji Opiniującej, nie zajmowano się nimi, wobec oczywistego pomieszczenia kwestji autentyczności dokumentu i kwestji prawdziwości przekazanych w nim danych historycznych.

Oczekiwane od p. Marszałka Piłsudskiego wyjaśnienia pojawiły się w "Kurjerze Porannym" 6 września 1925 r. w formie listu otwartego do redakcji tego pisma, z Bruskiem 1 września 1925. (zał. Nr. V.)

W liście tym p. Marszałek Piłsudski sformułował swoje twierdzenie, wypowiedziane w odczuciu, w ten sposób, że w archiwach wojny z okresów, gdy był Naczelnikiem Państwa, znajdują się dokumenty fałszywe i nie znajduje się wielu prawdziwych, które jak sądzi znalazły sobie miejsce albo w prywatnych piectach, albo w prywatnych zbiorach dokumentów.

W uzasadnieniu powyższego p. Marszałek Piłsudski wysunął

następujące twierdzenia :

1) Ze istnieje podpisany przez gen. Hallera dokument, dotyczący się działań na froncie gen. Szepetyckiego po porażce nad Autą i Beresyną, powołujący się na rozmowę z Haczelnym Woźdem, a nagliżującą obronę Wilna.

Rozkaz ten p. Marszałek Piłsudski uznaje za "fałszywy historycznie", albo poprostu "sfabrykowany" po wypadkach. Wiąże się z tem zarzut co do nieskładowania się w aktach depeszy do gen. Beruszezaka, nakazującej mu obronę Wilna.

2) Ze usunięta została z aktów jako niewygodna depesza Woźda Haczelnego do Szefa Sztabu Generalnego wysłana z Siedlec do Warszawy 29 sierpnia 1920 r. w związku z przesunięciem przez gen. Józefa Hallera 1-cj armji z nakazem przez Woźda Haczelnego kierunku na inny, zachodni.

3) Ze w niewiadomy mu sposób sfalszowana została depesza Woźda Haczelnego do gen. Smigłego, nakazująca mu odwrót z Kijowa na Zytomierz, przez co gen. Smigły wycofał się nie na Zytomierz, ale na Korosteń "w nieokreślonym dla wojny kierunku".

Te sprzeczności głównych zarzutów pozwoliło podjąć kroki, celem wyjaśnienia ich przez konspiracyjne zbadanie źródeł, dotyczących poszczególnych kwestyj, poruszonych przez Woźda Haczelnego.

Poruczone przewodnictwo tej Szefowi Korpusu Kontrolerów, zgodnie z normalną kompetencją służbową.

W skład komisji powołano dwóch oficerów wyższych, obu historyków wojskowych, z poza składu zainteresowanego w sprawie Sztabu Generalnego.

Zaproszone dwóch wybitnych profesorów historii z Uniwersytetów Jagiellońskiego i stołecznego.

Zadaniem Komisji jest stwierdzenie stanu źródeł, przechowywanych w Biurze Historycznym, odnoszących się do sprawy :

1) rozkazów Haczelnego Dowództwa dotyczących się ocalenia Wilna w lipcu 1920 r.,

2) sprawy interwencji Woźda Haczelnego 20 włącznie 21 sierpnia 1920 r. wobec armji kierunku działań 1-cj armji,

*Skrótowe
wskazanie zmiany
składu
18 IX Dmud*

3) sprawy rozkazów Naczelnego Dowództwa co do opuszczenia Kijowa i kierunku odwrotu 3-ej armii.

Punkty te są przedmiotem referatów Biura Historycznego (zmi. Nr. ~~IV/VII~~).

Co do każdego z powyższych punktów Komisja zechce ustalić

1) Czy istnieje podstawa do podejrzenia autentyczności przedstawionych dokumentów

2) Czy istnieje podstawa do przypuszczenia, że poza przedstawionymi dokumentami istnieją dla tejże sprawy inne, sprzeczne z przedstawionymi, a celowo usunięte

3) Czy przedstawione dokumenty wyjaśniają dostatecznie zamiarzenia, decyzje i zarządzenia Naczelnego Dowództwa w danej sprawie

4) Czy stan archiwum Biura Historycznego i stosunek jego pracowników do badanego przedmiotu nasuwają odnośnie danej kwestji obawy co do rzetelności i skrupulatności prac historycznych, prowadzonych przez Sztab Generalny

Komisja wedle uznania rozszerzyć może zakres powyższych pytań i sformułować pytania dodatkowe.

Biuro Historyczne z jego personelem i archiwum są do dyspozycji Komisji. Nadto może Komisja zasięgać wedle uznania informacji u osób wojskowych w służbie czynnej, oraz nie czynnych.

Rezultatem pracy Komisji oczekują w formie :

- a) sprawozdania do wewnętrznego użytku służbowego,
- b) zwięzłej relacji, przekazanej do wiadomości ogólnu.

Minister Spraw Wojskowych

Warszawa, dnia listopada 1925r.

DO
PANA MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

W

W a r s z a w i e .

Mam zaszczyt przedłożyć "Orzeczenie komisji do zbadania stanu aktów operacyjnych z roku 1920", przeznaczone do publikowania. Nadto Gen. Dyw. SKIERSKI i prof. ZAKRZEWSKI dołączają uzupełniające opinie również z prośbą o opublikowanie.

Komisja odstąpiła od zamiaru przewidywanego przez wskazówki Pana Ministra, by opracować drugi memoriał do użytku wewnętrznego, a to dlatego, że samo "Orzeczenie" zostało zredagowane z konieczności szerzej, niż to było pierwotnie zamierzone.

Komisja odbyła wogóle kilkanaście posiedzeń; członkowie zaś, prócz badań nad aktami, zasięgnęli opinii u 28 oficerów, a to u Pana Marszałka PIŁDUDSKIEGO, Gen. broni ROZWADOWSKIEGO, J. HALLERA, SZEPTYCKIEGO, Generałów dyw. Szefa Szt. Gen. Stanisława HALLERA, SKIERSKIEGO, Gen. brygady STACHIEWICZA, KUKIELA, PISKORA, ZAGORSKIEGO i innych.

załączników... 4

Skierski

/ SKIERSKI /
Generał Dywizji.

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Adjutantura Szefa Sztabu Gen.	
Wpł. dn. 9 / xi / 1925 godz.	Ref. ....
Licz. 4078 / 1925	
Załącz. —	

11 listopada

Opis.

Do

Pana Generała Dywizji

Leonarda Skierskiego.

W sprawie uzupełniającego oświadczenia Pana Generała stwierdzam, że Komisja, której Pan Generał przewodniczył, była Komisją do zbadania stanu aktów operacyjnych i miała charakter ekspertyzy historyczno - archiwalnej; zarówno przeto odpowiedź na pytania, które jej postawiłem, jak ewentualne pytania dodatkowe, przez nią samą sformułowane, nie mogą wykroczać poza ten właściwy zakres działania.

W szczególności zastrzegłem się wyraźnie w znanej Panu Generałowi rezolucji, że Komisja nie jest sądem i nie ma prawa orzekać o niczyjem postępowaniu.

Oświadczenie Pana Generała wychodzi poza kompetencję Komisji, oceniając decyzje operacyjne Wodza Naczelnego, a sformułowane przez Pana Generała pytanie dodatkowe, "co właściwie spowodowało Pierwszego Marszałka Polski do jego wystąpienia", nie tylko jest jasnym naruszeniem kompetencji, ale stanowi próbę nadania sobie praw i kompetencji sędziego - które do Pana Generała nie należą. Dziwnym mi się ponadto wydaje tego rodzaju postępowanie przewodniczącego Komisji, który zgodziwszy się na odnośne orzeczenie i podpisawszy je - usiłuje następnie osłabić - względnie obalić tę swoją dobrowolną decyzję - zamiast odmówić podpisu na orzeczeniu, względnie uzupełnić je deklaracją jedynie o charakterze wyjaśniającym.

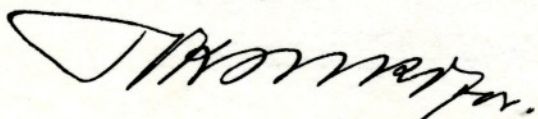
Z powyższych względów odrzucam oświadczenie Pana Generała.-

Minister Spraw Wojskowych

H. Sikorski

generał dywizji.

Za zgodną opinią:

GABINET MINISTRA

11 listopada

29572 / 258. 97

Odpr.

Pozostawiam naczelnemu Panu Profesorowi ewentualne uwagi i uwagi w prasie.

Ważne wyraży najgłębszego poważania i szacunku.

Minister Spraw Wojskowych

Pana Profesora
Stanisława ZAKRZEWSKIEGO.

Generał dywizji

w/m.

Wielce Szanowny Panie Profesorze !

Żałując, że nie mogłem uczynić tego osobiście przy okazji zakończenia prac Komisji do zbadania aktów operacyjnych z 1920 r., dziękuję gorąco Panu Profesorowi za Jego udział tak wydatny i ofiarny w pracach Komisji i znakomite przyczynienie się do zbadania i wyświeśtlenia sprawy.

Cenne oświadczenie dodatkowe Pana Profesora będzie poważnie rozważone przez Sztab Generalny. Proponowany w nim rozdział archiwum od warsztatu pracy historycznej jest zamierzony i dokona się w związku z przejściem prac Biura Historycznego przez Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy, co ma za rok nastąpić. Proponowany przez Pana Profesora skład Komisji opinującej prace o wojnie 1920 r. byłby ze wszechmiar pożądanym, gdyby nie zaognienie stosunków, które taką organizację pracy czyni wręcz niemożliwą.

Praca Biura Historycznego ma iść, według udzielonych mu instrukcji moich i Szefa Sztabu Generalnego, po linii ściśle obiektywnego ustalenia faktów i pełnego przedstawienia materiału źródłowego. Oczywiście nie mogą być przytem pomijane relacje twórców wydarzeń, nawet najbardziej subiektywne i wymagające najostrożniejszego traktowania. Oficjalne dzieło o działaniach wojennych przeciw Rosji zbliży się rzeczowością i obiektywizmem do francuskiej publikacji "Les armées françaises dans la grande guerre."

Urzędowo ogłasza oświadczenia Pana Profesora nie mogę, gdyż w zwrotach, dotyczących się bezpośrednio p. marszałka Piłsudskiego, porusza ono sprawę, będącą przedmiotem postępowania w sądzie honorowym dla ge-

29772
12.9.20

II listopada

Wp.

Pozostawiam uznaniu Pana Profesora ewentualne ogrozenie cen-
nych Jego uwag w prasie.

zaczę wyrazy najgłębszego poważania i szacunku.-

La cetera opinio:

Minister Spraw Wojskowych

[Signature]

Pana Profesora 1-1 Sikorski

Stanisława ŻAKRZEWSKIEGO.

w/m.

generał dywizyjny

Wielce Szanowny Panie Profesorze !

Żałując, że nie mogłem nazwać tego osobiste przy okazji zakoń-
czenia przez Komisję do badania aktów operacyjnych z 1920 r., dzięki
gorąco Panu Profesorowi za Jego udział tak wydatny i ożywczy w pracach
Komisji i znakomite przeprowadzenie się do badania i wyświetlenia spr-
wy.

Gene odwołanie dodatkowe Pana Profesora będzie poważnie rozwa-
żone przez Sztab Generalny. Proponowany w nim rozdział archiwum od-
warstwu pracy historycznej jest zamierzony i dokonane się w związku z
przejęciem przez Biuro Historycznego przez Wojskowy Instytut Naukowo-
Wydawniczy, co ma na rok następny. Proponowany przez Pana Profesora
skład Komisji opinijnej prace o wojnie 1920 r. byłby ze wszechmiar
pożądany, gdyż nie zaoferowanie stosunków, które taką organizację pra-
cy czyni wręcz niemożliwą.

Praca Biura Historycznego ma iść, według udzielonych mi instrukcji i
motów i Szefa Sztabu Generalnego, po linii ścisła obiektywnego ustala-
nia faktów i pełnego przedstawienia materiału źródłowego. Oczywiście
nie może być przytem pomijane relacje twórców wydarzeń, nawet najbar-
dziej subiektywne i wymagające najostrożniejszego traktowania. Olisty
daleko o działaniach wojennych przebieg Rosji i bliżej się rzeczowość i
obiektywizm de francuskiej publikacji "Les armées françaises dans
la grande guerre."

Urządowe ogłosza odwołania Pana Profesora nie mogę, gdyż w
zwrócić, tyższych się bezpośrednio p. marszałka Piłsudskiego, porusza
ono sprawę, będąc przedmiotem postępowania w sprawie honorarium dla ge-

11 listopada

Odpis.

Do

Pana Profesora

Władysława KONOPCZYŃSKIEGO.

w/m.

Wielce Szanowny

Panie Profesorze i Pośle !

Przy okazji zakończenia prac Komisji do zbadania aktów operacyjnych z 1920 r., dziękuję gorąco Panu Profesorowi za Jego udział tak wydatny i ofiarny w pracach Komisji i tnakomite przyczynienie się do zbadania i wyświe tlenia sprawy.-

Łączę wyrazy najgłębszego poważania i szacunku.-

Minister Spraw Wojskowych

H. Sikorski

generał dywizji.

Za zgodni opinii:

[Signature]

Generalny Inspektor Kawalerji

L. 681/Tjn./25.

Tel. 89-75.

O d p i s .

Warszawa, dnia

listopada 1925 r.

B. p i l n e .

poufne

DO PANA MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

w miejscu.

Powołując się na ogłoszone w Nr. 314 "Kurjera Porannego" z dnia dzisiejszego, orzeczenie komisji oraz oświadczenie generała Skierskiego, Prezesa komisji dla zbadania aktów z 1920 roku, uważam ustęp z powyższego oświadczenia:

"Komisja stwierdziła ~~stwierdziła~~ między innymi, że istotnie brakuje bardzo ważnej rozmowy hughesowej pana Marszałka z Generałem ROZWADOWSKIM w nocy z 20 na 21 sierpnia 1920 roku - rozmowy, dotyczącej zmiany przez Naczelné Dowództwo kierunku pościgowego I. Armji z północno-wschodniego na północno-zachodni", -

za NIEZGODNY Z PRAWDĄ i proszę Pana Ministra o zarządzenie dochodzenia sądowego w tej sprawie, gdyż żadnych insynuacji lub niedomówień, dotyczących mojej osoby znosić nie chcę i w interesie prawdy znieść nie mogę.

GENERALNY INSPEKTOR KAWALERJI:

/-/ ROZWADOWSKI.

Generał Broni.

Ministerstwo Spraw Wojskowych

Gabinet Ministra

Wpł. dn. 18.XI.

Licz. 30350/25.ref.I.

Nacz. Prok. Wojsk.

do urzędowego traktowania i ref.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH:

17/XI.

/-/ SIKORSKI

Generał Dywizji.

Za zgodność odpisu:

